

ELŐFIZETÉSI ÁRAR:

A kiadástalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 *
 Helyben házhoz hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 *
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 *

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a héttől és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kéziratok visszaküldésére
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, szeptember 12.

Az alkohol ellen.

(Dr. H. L.) A nyílt ellenségnél mindenkor veszedelmesebb az alattomos. A fizikai erő kártevésai, a háborúk öldöklése, pusztítása aligha ártanak annyit az emberiségnek, a nemzeteknek, fajoknak, társadalmaknak, mint a pestis, a kolera, a tuberkulózis, vagy a venerózus bajok. Ember eilen embert, szurony ellen szuronyt, ágyuval szemben ágyut, még csak állíthatnak az államok, amíg a fiskus pénzzel győzi. De ott ahol epidémiák dühöngenek, ahol láthatatlanul apró baktériumok oltják be az organizmusba kiirtatlanul a halál csiráit és generációkat irtanak ki messze ivadékokra örökítve át a bajt, ott végelemzésében még a legfejlettebb orvosi tudomány is legtöbbször a higiénikus segélynyújtás elszomorító hiányával és megdöbbentő imposzibilitással kénytelen megállni. Az emberi véges elme, a tudás itt szinte ledönthetetlen korlátok előtt áll még napjainkban is.

Van-e a magyar nemzetnek még sok olyan nagy ellensége, mint a lappangó alkohol? Ennek a méregnek, ennek a fegyverrel le nem győzhető ellenségnek kiszámíthatatlan destruktív hatása van az egész világon. És sajátságos, minél jobban halad a kultúra, minél általánosabb rétegekre terjed, annál rombolóbb az alkohol mérge, mert annál rafináltabban

termelik. Sajnos, minden nemzetközi általánossága mellett is külön jellegzetességet tudott magának kivívni hazánkban. Itt organikus, egészségügyi hátrányai mellett szomorú és a nagyobb nyugati államokban jóval jelentéktelenebb mérvben észlelhető materiális és morális hátrányokkal, veszteségekkel, sülyedéssel járt. Áll ez főként az utolsó másfél évtizedről, a félokszeravész óta, amikor a pálinka fogyasztás szokatlanul elharapózott, úgy hogy mai napig is aggasztó arányokban grasszál. És nem hogy szünőfélben volna, nem hogy fogyna, hanem még inkább növekszik, szaporodik, terjed.

A méreg hatása egészségtanilag csakhamar jelentkezik. Közvetlenül a fokozatos elerőtlenedés, az örökös betegeskedés, közdolgokban a fizikailag és szellemileg mutakozó hasznavehetetlenség, nemsokára pedig a korai sir. Közvetve mutatják kártékony hatását az ijesztően nagy gyermekhalandóság, valamint a satnya, csenevész, idejekorán eltöpörödött testű, értelmileg fejletlen, nehéz észjárású, nyomott kedélyű, nem egyszer hülye gyermekek az alkoholista apák, vagy pláne szülők családjában. Az epilepszia, ugyszintén a különböző betegségekre inklinálás, nem egyszer maga az utódok erkölcsi imbecillitása is, egyenesen az apák büne, az alkohol következése.

Ott vannak aztán korrumpáló gazdasági, társadalmi, politikai kihatásai, ahol az említettük specifikus magyar karakter oly szomorúan észlelhető. Természetes,

hogy itt a kisebb társadalmi rétegek szolgálnak kísérleti alanyokul. A parasztgazda, a mesterember, aki az ital rabja lesz, korcsma nélkül lassankint el nem tud lenni. Gazdaságát, műhelyét elhanyagolja, termelni nem képes annyit, amennyit rendszeres életmód mellett tudna, fogyasztása pedig hasonlíthatatlanul nagyobb és rendtelenebb. Korcsma mellett többnyire kártya nélkül sem lehet el. A családi tüzhely sem kell neki, kell helyette — más. Mindezek tökéletesen fölemészítik anyagi készletét. A kész elfogy, hozzá kell nyulni a vagyonkához. A ház, a telek, a jószág, nemcsak hogy gondozatlan, de még adósságot is vesz rá az alkoholista. Talán amugy is van rajta, de ha nincs is, ezen az ördögi uton egyre több lesz. Mignem egyszer elviszik a kontók, pajtások, czimborák az apai örökséget, sok verejtékes esztendő gyümölcsét.

Mi lesz az ilyen gazdaságilag tönkrement ekszisztenciákból? Függelenségüket elvesztették, elzüllöttek, agyműködésük eltompult, családi életük földult, a hitelezők folyton zaklatják őket jogos, vagy igaztalan követelésekért, hiszen a delirium felé haladókat könnyű becsapni, lelkiviláguk elborult, hitük nincsen, erkölcsi érzékük teljesen degenerálódott. Ezek az elemek a maguk helyén minden tekintetben értéktelenek, sőt kártékonyak. Terjesztik a demoralizációt, korrumpálják környezetüket, ha valamihez hozzá szólhatnak minden jóügy kerékkötői, izgágák, bujtogatók, kötekedők és ami legjellemzőbb,

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Poeta ur három kalandja.

Írta: Plató.

Kész a legválogatottabb pontok programja: Nolczkor a magneticus czukrászda előtt — akkor még alszik az anya. Tizkor a szellemes és kedves Iluczinál — akkor szellőztetnek és ilyenkor Iluczi az ablakból néz ki bekötött fejjel. Három óraker a kedves sétatérén — ilyenkor kint sétál a gazdag őrnagy egyetlen leánya; és éjfélig a korzón — akkor ott sétál az egész város leány ezrede...

Hosszu fürteit szép simára lefésűli, rózsaszínű nyakkendőjét óriási masniba köti, bolondos szélű kalapját — kétförint ötkrajczárért vette — vigyázva a fejére teszi; hatalmas napra forgót tűz a mellére, az utcán rágyújt egy tegnapi potyaczigarettára, és elkezd a programot végig játszani... Ez az ur, Poeta ur, kinek szive lángol, mint a vaskohó tüze és iszonyatos módon szerelmes, elkezdve Thalia leg-

első papnőjétől a legutolsó varrólányig, mindenkibe. A papnőkbe nem tudom miért, de a varrólányokba azért szerelmes Poeta ur, mert protekciós áron készítik neki a legolcsóbb kartonból a legdrágább selyem nyakkendőket...

*

A czukrászda szép tisztára takarítva, félig megrakva mult heti elnem adott, vagy eladott, de visszahozott süteménnyel, félig meg a tulajdonos szöke barna és talán még vörös haju lányával; olyanok ők is, mint a környező sütemények, várják ők is, hogy elvigye valaki, nem valami ujjelendi ádamcostumös nyállal lövöldöző süteménynek, hanem legalább is egy könyvelő vagy egy bankár feleségnek. A lányok most mindnyájan kimennek az üzletből csak egy marad vissza. Poeta ur (a keresztnevére már nem emlékszem) ideálja, ki kaczeran integet a tuloldalón sétáló Poeta urnak. Ez az integetés azt jelenti, hogy a Poeta ur által annyira kedvelt mama még Morpheus karjai közt ringatja magát és álmodik királyfiakról

kik aranyos ruhákban, délczeg paripákon jönnek majd el az ő lányaiért. Poeta ur óvatosan bemegy... térdre ereszkedik a lány előtt... és elmondja azt, amit már milliószor mondott, hogy »szeretem« majd felemelkedik a térdelő állásból, kitárt karral közeledik a leány felé és... Oh végre! Az alvónak vélt mama ott áll az ajtóban. A lány nagyot visít, megtáncorodik, Poeta ur teleje kap, hogy el ne essék, a mama villámzó szemekkel kellemes reggeli rekedt hangok hallatása között keresi a legkeményebb süteményt, még itt is az üzletet nézte, Poeta urat meg valami betörőfélenek.

— Tolvaj! Rabló! Hamar rendőrért!

Poeta ur nem várta ezt meg, hanem minek után megelégette a sütemények keménységi fokát mérlegelni, arra a meggyőződésre jutott, hogy a sütemények öreg korokban keserűkké lehetnek, különösen ha szárnyai nőnek és minden udvariasság nélkül az ember feje körül rendeznek verseny röplést... Szellőztetés lévén Poeta ur meleg levegőnek vélvén magát, hogy a friss levegő helyt adjon a kirakaton kereszt-

Uj üzlet!

Kenyeres és Engländer czég Szent László-tér,

(a Janky-téle füszer-üzlet Kossuth-utca felé eső szomszédságában)

tisztelettel tudatja, hogy az összes őszi ujdonságok megérkeztek. Óriási választék van selyem- és gyapjuszövet különlegességekben, blous és costum-kelmékben, barchetekben, vászon és fehérneműekben. Rövidárúk, függönyök, szőnyegek, paplanok, esőernyők. Az árak utólérhetetlen olcsók!

Szabad megtekintés vevesi kényszer nélkül!

Uj üzlet!

legveszedelmesebb sajátságuk, igen könnyen hozzáférhető, sőt maguk kínálják magukat mindenütt, ahol devalválódott egyéniségük valamennyire mégis számottevő. A tönkrejutott alkoholista kisémberek, míg a borzalmas kór lábukról egészen le nem vette őket kis pénzért mindenre kaphatók. Maguk keresik az alkalmat, hogy megvegyék őket. Emellett hitellezőik, nem egyszer tönkretevéik zsebében vannak s azok parancsszavára kell hallgatniok. Egyszóval a maguk társadalmi osztályának salakját, alját képezik.

Valósággal halálos veszedelem származik abból, ha ilyen szánalmas figurák még politikai tényezők is lehetnek. Kikre hallgatnak ezek? Bizony a kalmárookra, szatócsokra, pálinkamérőkre, regálébérlőkre, akik először tönkre tették őket alkohollal, váltóval, adóstevével, uzsorával, aztán a markukban tartják s mint a barmot a vásárra, úgy terelik a maguk aklába, akár helyi, akár országos ügyekről legyen szó. Ha meg ezeknek véletlenül nincs rájuk szükségük, akkor bizonyára a vörös lobogó buzgó előharcosai falvakon, pusztákon, tanyákon, mindenestre azonban az ivóban, a kocsmákban.

Magyar köntösben így pusztít az alkoholizmus. Éppen azért a jelen nevezetes alkalmat, amikor a nemzetközi alkoholelles profilakszis a maga évek óta dicséretesen szervezett mozgalmába a tisztán keresztény kezdeményezésre, kifejezetten hitvallásos alapon megindult hazai akciót bekapcsolja, a magunk részéről teljes bizalommal és egészségesebb, nyugodtabb jövőbe vetett reménységgel üdvözljük: Tesszük ezt annál több örömmel, annál nagyobb elégedettséggel, miután a keresztény mértékletesség ügyé-

nek ez a jelentékeny előhaladása hatalmas lépés azon nagy cél felé, amelyet szolgálunk. Nem feledkezünk itt meg egy pillanatra sem a becsületes agrártörökvésekről, a földművelő keresztény magyarság jól fölfogott érdekeiről sem. Minden aggodalom nélkül el merjük mondani, hogy a magyar bortermelésnek az alkoholelles szervezkedés nem hogy kárára nem, de hasznára lesz. Az ugynevezett totális absztinencia ugyanis, a maga gyökeres reformjával kevés követőre talál, a mértékletességi akció pedig csak előnyére válik a magyar bortermelésnek, mert szigorúan ellenőrzi majd azt is, hogy a fogyasztás hamisítatlan anyagból történjék. A magyar mozgalom, amely főként a Felvidéken az uzsorás jövevények vidékein működött áldásosan, lelkes falusi papok vezetése alatt egyenesen a kereszt jelében áll mostanáig. Mutalja ezt a kongresszus gazdag tárgyszorozata is a maga katolikus estélyével és gyűlésével. Adja Isten, hogy ezután is ez az irány vezessen, mert a mint a szentély legnagyobb ellensége az ivószoba, úgy a korcsma elől legbiztosabb menedék mindenkor a templom.

A főrendiház

szeptember 15-én, pénteken délután hat órakor ülést, ezt megelőzőleg értekezletet tart. — A főrendiházi naplóíró bizottsága szeptember 15-én, pénteken délután öt órakor ülést tart.

Horvát képviselők s a válság.

Hét horvát képviselő Csingria dalmát képviselő elnöklése alatt tegnap megkezdte és ma folytatta Fiumében a magyar válsággal kapcsolatos magatartások dolgában a tárgyalásokat.

Fölmentett osztrák miniszterek.

Bécsből táviratozzák: Mint a cs. kir. távirati iroda értesül, *Hartl* Vilmos lovag vallás- és közoktatásügyi minisztert és *Gall* Guidó báró kereskedelemügyi minisztert kérelmükre hivatalaitól fölmentették s a miniszterek ez alkalomból a Lipót-rend nagykeresztjéért kapták. Egyidejűleg *Bienerth* Rikárd báró dr.-t, az alsó-ausztriai országos iskolatanács alelnökét a vallás- és közoktatásügyi minisztérium és *Auersperg* Leó gróf belügyminisztert osztályfőnököt a kereskedelmi minisztérium osztályfőnökévé nevezték ki és e miniszteriumok vezetésével bízták meg. Ez alkalomból mind a ketten a titkos tanácsosi méltóságot kapták.

Fiumei munkások a választói jogért.

Fiumében, a választói jog érdekében a munkások vasárnapra nagy népgyűlés hívtak egybe a Fenicse szinkörbe.

Az ujjászervezett szociálisták.

Az ujjászervezett szociálisták e hó 10-én népgyűlést tartottak Kabán. A népgyűlésre Tetétlen, Püspökladány, Nádudvar, Derecske stb. községek és városok szociálista kiküldöttjei jelentek meg. A gyűlés a Népkörben volt, ahonnan fél 10 óra or tüntető körmenet alakulva, zenével, bandériummal és vörös zászlók alatt vonultak a gyűlés színhelyére. A megjelenteket egy kiscsajda üdvözölte. A sok ezerre szaporodott tömeg nagy figyelemmel hallgatta a párt kiküldöttjét, Gyárfás Emilt, aki az általános, titkos választói jogról beszélt. A gyűlés egy határozati javaslatot fogadott el, amelyben a vezényleti nyelvel kapcsolatosan az általános választói jog behozatalát követelik a magyarországi ujjászervezett szociálisták a szövetséget baloldaltól. Szónok támadta Kristóffy és a nemzetközi szociálistákat Kristóffy pártoló magatartásáért. A népgyűlés végül a határozatot egyhangulag elfogadta és azt a koalíció vezéreinek megküldötte.

tül akart kisuhanni. Jó ugró volt, legalább ő azt állította, azért egyenesen beleugrott a kirkati sütemények kellő közepébe, de csak pillanatilag ült ott aztán örökké tartó krémfolttal a nadrágján, repült hazáig, utközben gondolkodva a cukrászda rossz forgalmáról, szidva a közönséget, hogy azt a sok száraz süteményt, miért nem hordták el onnan még fiatal korában . . .

— Barátom! Képzeld sikerült megösmernednek egy őrnagy, egy gazdag őrnagy egyetlen lányával . . . Micsoda szépség . . . Milyen művelt . . . és mily kedves.

— Bakter lánya lesz az kedves Poéta ur — mondtam én, hogy egy kicsit tüzeljem a fiut.

— Óh te tacsó! Ha te olyat látnál . . . nem, te olyat még álmodba se látsz. Szervusz, nagyon sietek légyotom lesz vele — hadarta Poéta ur és aztán elfutott. Én némi távolságból követtem.

— Ma megfogom látogatni. Nemis gondolja, mily boldog vagyok ha közelében lehetek . . . ha gyönyörködhetem hasonlíthatatlan szép szemében ha szivhatom a balsamos levegőt, mely maga körül leng — mondta Poéta ur egy szőke bakfinsnak ott a séta téren, ahol még akkor nem volt senki s engem sem vettek észre.

— Jó csak este jöjjön ugy kilencz óra után — felelte szendén a leány.

Valami kaland féle jutott Poéta ur eszébe oly különös hangon kérdezte:

— Miért este és oly későn?

— Mert akkor nincsennek odahaza az urak.

- A szülei?
- Dehogya az urak
- Micsoda urak?
- Hát az őrnagyék.

Poeta urnak három decziméterrel hosszabb lett az arca, ijedten nézett körül és kérdezte:

— Hát maga nem az őrnagnak a lánya?

— Nem. Nekem csak anyám van és ő az őrnagnál szakácsné . . .

— Szaká . . . — a végét már nem tudta Poeta ur kimondani, az a torkán akadt és mintha megakarna tölle fulni fehér lett, majd meg vörös, majd mindakettő egyszerre a lila színnel keverve. Csak jó későn tért magához és aztán, — tudta hogy még a lány nem megy haza, kérdezte:

— Megengedi hogy haza kísérjem?

— Köszönöm, de még maradok. Foglaljon maga is helyet és beszéljen valamit én ugy szeretem magát hallgatni — mondta a bakfis.

— Borzasztó sok dolgom van és mennem kell. — Köszönt és ment. Előtte lebegett a lány egy csomó koppasztott csirke közt, amint a mamájának segít krumplit hámozni, vagy rántást kavarni az őrnagy ur konyháján. És rohant, mert neki borzasztó sok dolga van.

Alkonyodott. Poeta ur csendesen közeleg az Ilucziék ablaka felé. Szive erőssen dobog, mint egy gyorsan kaparó ideges csirke lábai, lelke repdes, mint egy szárnyas egér, ajkai önkéntelenül mormogják:

— Ah ott van az ablakban . . . mily édes így messziről is . . . Szinte világít hófehér arca . . . Szeretem, kimondhatatlanul szeretem ezt a lányt . . .

Az ablakhoz ért, nem nézett föl, csak úgy lesütött szemmel mondta:

— Édes Iluczi, ki jön ma sétálni?

— Nem. Ma a kertbe leszek. Háromnegyed kilenczkor. Remélem ott lesz maga is.

— Köszönöm édes. Ott leszek. Nem is gondolja mily boldoggá tesz csupán e pár szavával is — susogta szenvedélyesen Poeta ur, s megnézte az óráját.

Oh te tacsó inkább az Iluczi ravaszul mosolygó ajkát nézted volna.

Egy félóra és én boldog, kimondhatatlan boldog leszek. Szabadon beszélhetek Iluczival és nem lesz ott az éber mama . . . Ilyen gondolatok kergeték egymást Poéta ur agyában, mikor belopózott a kerítésen keresztül a kertbe. Egy sűrű rózsabokor mögé rejtette el magát.

Nyílik a kert ajtó diszkrétan nyikorogva, és belép Iluczi. Olyan a járása, mint a lepének . . . mily óvatosan közelg . . . két lépés és előttem van az édes — suttozta Poeta ur.

Egészen sötét volt.

— Maga az édes?

— Én — hangzik halkán a felelet, mire kibujik a vendégszerető rózsabokor mögül.

És Iluczi ma nagyon kedves. Ma nem beszél úgy vele mint eddig; sőt most egy szót sem szól. Kitért karokkal közelegnek egymás felé. Poéta ur csókra csucsorítja száját . . . és . . . és . . . egy puszi.

Hatalmas kacaj hallatszott mögöttük. Iluczi volt ott mamájával meg egy csomó ösmérséssel. Poéta ur meg állott, mint egy szobor ott az Iluczinak felöltött szoba lánya mellett . . .

A politikai válság.

Kossuth Budapeston.

Kossuth Ferencz a szövetség ellenzék vezérőlbizottságának elnöke, szerdán reggel jön Soltról a fővárosba. Tehát az az albizottság, amelyet a vezérőlbizottság annak a megvitására küldött ki, vajjon a választói jog általánosítása bekapcsolassék-e a koalíciós programba igen vagy se, csak szerda este dönt erről a kérdéstről. Kossuth visszaérkezését a fővárosba politikai párhivei nagy türelmetlenséggel várják.

Fejérváry a királynál.

Budapest, szept. 12.

Ma délelőtt tíz órakor ment báró Fejérváry a királyhoz, akinek dolgozószobájában eshetőleg befejeződik az a vállalkozás, amelyről egyik osztrák politikus azt mondta, hogy az utolsó évtizedek legvakmerőbb politikai kalandja. De — mint bécsi munkatársunk telefonon jelenti — bekövetkezhetik az is, hogy az ügyvezető-kormány le fogja »csillapítani« a korona aggodalmait. Az udvari körök úgy tudják, hogy a minisztertanács tegnap korán sem határozta el a lemondását, hanem annak a reményének adott kifejezést, hogy a korona döntése a Fejérváry-kormány programja javára esik. Ebben az esetben a miniszterelnök nyomban vissza is tér Budapestre, hogy az első ülésre megtegye a készüléket. Ha azonban a felség ellene dönt, akkor bekövetkezik a lemondás bejelentése.

Bécsi hírek szerint erre Fejérváry mindenképpen rá is szolgált. Kiderült, hogy a választási reformot erőszakos reudszabályokkal akarta életbe léptetni. A király ettől visszaretent s beavatottak szerint nem is a választási reform, hanem életbeléptetésénél tervezett indítvány-nál akadt meg egyelőre a király jóváhagyása. A *Berliner Tagblatt* mai számában jelenti, hogy Fejérváry oktroát tervezett a magyar parlament alapjainak megváltoztatására, de a király visszautasította a gondolatot.

Hireink itt következnek:

A kormány hangulata.

Az ügyvezető kabinet tagjai tudják, hogy válságosra fordult a dolguk, de tegnap nagyon bizakodtak még abban, hogy maradnak. Az egyik miniszter így nyilatkozott a minisztertanács lefolyásáról.

— A kormány álláspontja nem változott. Misszióink teljesítéséhez munkaprogramot dolgoztunk ki, melyhez természetesen meg kellett szereznünk a korona hozzájárulását, mert csak olyan ígéretek tehetünk, melyeket be is fogunk váltani. A program középpontjában, mely az egész állami életre kiterjedő reformmunka, az általános választói jog állott. Ezzel akartunk küzdelembe menni, mert ettől reméljük a pártviszonyok alapos megváltozását. Szó sem volt arról, hogy már az első ülésen beterjeszszük a javaslatot, mert ez nagy előmunkákat igényel, de minden körülmények közt be akarjuk jelenteni. Ha ehhez nem kapunk felhatalmazást, úgy a kabinet minden további politikai missziót elhárít magától s levonja a konzekvenciákat. De az általános választói jog sorsa még nincs eldöntve. A király döntése még nem következtetett be és még programunk nincsen elutasítva...

Báró Fejérváry Géza pedig annyi biztató szinben látja a helyzetet, hogy egy politikusnak, aki tegnap a minisztertanács után látogatta meg, vidám arccal kiállotta oda:

— Mi maradunk!

A miniszterelnök a királynál.

Kilencz órakor Fejérváry báró még nem kapta meg az audienciára szóló meghívót.

A miniszterelnök teljes katonai díszben a

magyar házban várja a király levelét. Összes rendjeleit föltette és így fog megjelenni a felséges ur előtt.

Magával viszi Fejérváry azt a királyi kéziratot is, amelyet a király kinevezésekor intézett hozzá. Ebben a kéziratban, tudvalevőleg az van, hogy a korona a belügyek terén szabad kezét ad a kormánynak.

Ha a király nem adja beleegyezését Fejérváry előterjesztéséhez, akkor a kormány nyomban beadja a lemondását.

Fejérváry be sem teszi többé a lábát a miniszterelnöki palotába. Hasonlóképpen fognak cselekedni a kormány többi tagjai is.

Az ügyek ideiglenes vezetésére nem vállalkoznak.

Kossuth miniszterelnök lesz.

A királynak a választói joggal szemben elfoglalt hirtelen elhatározását itt nem annyira Gautschnak és Gulochowskynak tulajdonítják, mint Zichy Aladár grófnak és Bánffy Dezső bárónak.

Ezek értésére adták az udvarnak, hogyha Fejérvárynak nem adják meg a választói jogot és Fejérváry beadja lemondását: ebből az esetben maga Kossuth Ferencz hajlandó kabinetet alakítani. — Még pedig annak a programnak az alapján, amelyben még februárban a királlyal megállapodott.

Féltíz óra tájban udvari kurrir érkezik a Bank-gassei Házba. Pecsétes levelet hozott, a melyet a miniszterelnök nyomban felbontott. Néhány pillanat alatt átfutotta s azután így szólott környezetéhez:

— *Ő felsége tíz órakor kegyeskedik fogadni.*

Az audienciának idejét csakhamar megtudták a bécsi magyarok körében. Sokan a Burg előtt gyülekeztek, hogy lássák Fejérváryt a király elé menni.

A kihallgatásra kitűzött idő előtt néhány perczel Fejérváry Géza báró kocsiba ült és a Burgba rohogott.

Táborszernagy ruhában volt és az összes rendjelei föl voltak tűzve. Utközben sokan üdvözölték, mire Fejérváry mosolyogva, katonásan köszönt vissza.

Kristóffy levele.

Mielőtt Fejérváry elindult volna a Burgba, egy huszár levelet adott át neki.

Ezt a levelet, — mint később kiderült — *Kristóffy József belügyminiszter írta*. A Zeysig-ügyről referált benne a miniszterelnöknek. Részletesen elmondotta, hogy történt Zigány Árpád letartóztatása és hogy ki a röpirat értelmi szerzője.

Ezt az egész ügyet Fejérváry a király elé fogja terjeszteni és a botrányos dolog minden frázisát meg fogja világítani.

Tíz óra után néhány perczel megkezdődött a kihallgatás, amely alkalmasint délig el fog tartani.

Nincs kizárva, hogy a király a kormány javára dönt; ehhez azonban igen kevés a reménység.

Mikor Fejérváry a király elé ment, magával vitte a kormány valamennyi tagjának a lemondó levelét is.

A kabinet egyik tagjának a lemondását csak tegnap délelőtt kapta kézhez Fejérváry.

Fejérváry báró kihallgatása után koronatanács lesz a Burgban a király elnöklete alatt.

Az, hogy a Reichrathot, e hó huszonhatodikán rövid időszakra össze fogják hívni már el van határozva.

A kormányt vád alá helyezik.

A bizottság ülése.

A szövetség ellenzék által kiküldött bizottság — amelynek az volt a föladata, hogy a kormányt vád alá helyezésére vonatkozó indítványt megszerkessze — ma délelőtt 11 órakor jött össze a függetlenségi-párt körhelyiségében.

Az indítvány Polónyi Géza tolla alól került ki.

Az okmány nagyon hosszú és emlékeztet az ügyészség vádirataira. Fölsorolja a Fejérváry-kormány összes ténykedéseit és arra konkluzióra jut, hogy a kabinet törvénysértése nyilvánvalók — és ezért vád alá kell helyezni.

A bizottság, némi módosítással, valószínűleg el fogja fogadni az indítványt.

A döntés előtt.

A *Mittags Zeitung* a mai kihallgatásokról jelenti:

Fejérváry ma délelőtt 10 órakor jelent meg a királynál. Politikai körökből nyert értesülés szerint Fejérváry környezete reméli, hogy sikerülni fog a királyt rábírn arra, hogy a választói reformhoz hozzájáruljon. Azt is beszélik, hogy a király Kristóffy nyilatkozatairól és beszédjéről csak utólag értesült, ezért nagyon elkedvetlenedett. Megerősítik a hírt, hogy a király a koalícióval újra tárgyal.

Fejérváry után a király Gautsch bárót fogadta háromnegyed 12-ig. Fejérváry a Holburgban maradt és a kabinet irodába ment.

Eddig két hír van forgalomban: Az első szerint a király délután újra fogadja Fejérváryt s akkor fog dönteni, még pedig a kormány ellen, melynek lemondása délután várható. A másik hír szerint a király még nem határozott Fejérváry kihallgatása dolgában. Hivatalosan minden felvilágosítást megtagadnak.

A Zeysig röpirat.

Mint tegnap egy táviratunk jelentette Bérczy Béla rendőrtanácsos éjféli után 1 órakor letartóztatta a hirhedt röpirat egyik szerzőjét Zigány Árpád író, aki a súlyos bizonyítékok terhe alatt el is ismerte bűnösségét.

A kihallgatás során Zigány Árpád gyakran ellenmondásokba keveredett, kuszált válaszokat adott, de azért lényegben beismerte, sőt ismételve hangoztatta, hogy a röpiratot nagy részben ő írta és terjesztésében is jelentékenyen közreműködött.

Arra a kérdésre, hogy mi indította őt a Zeysig-féle röpirat megírására azt válaszolta, hogy a kormány megbízásából írta a röpiratot a kormányhoz közelálló ember közbenjárására; amikor pedig Bérczy tanácsos faggatta, hogy nevezze meg ezt az embert, kijelentette:

— Ha kinpadra feszítenek, akkor sem mondom meg ennek ez embernek a nevét.

Arra a kérdésre pedig, hogy mi volt a célja a röpirat megírásával, azt állította, hogy a koalíciót akarta kompromittálni vele.

Miután még Zigány elmondotta, hogy a Zeysig-féle röpiratért eddig még ismeretlen megbízójától még nem kapott pénzt, Bérczy rendőrtanácsos, tekintettel a gyanúsított rovott multjára, továbbá a delictum súlyosságára és az esetleges többi büntársakkal való összeját-

szás lehetőségére, éjjel egy óraker elrendelte Zigány Arpádnak előzetes letartóztatását.

A nyomozás Zigány letartóztatása után sem szűnt meg egy pillanatra sem. Éjfél után két órára idézték be a rendőrséghez Dénes József magyar államvasuti segédtitkár, akinek több levelét találtak meg Zigányéknál. Kihallgatása a kora reggeli óráig tartott, amely után szabadon bocsátották. Vallomásának rendkívül érdekes adatait azonban a rendőrség a vizsgálat érdekében a legnagyobb titokban tartja.

Érdekes, hogy Dénes mikor meghallotta, hogy Zigányt felségvétség és hazaárulás címén letartóztatták, nagyon megijedt és hebegve kérte az idézést kézbesítő detektívet, hogy védőt vihessen magával. Késő éjjel keltették föl dr. Fried Vilmost, aki az egész kihallgatás alatt jelen volt. Ma egész sereg tanukihallgatásra készül a rendőrség.

Zigány és Dénes egyes elejtett szavaiból a rendőrség kezébe nagyon érdekes és sok előkelő egyéniséget kompromittáló adatok kerültek. Többek között egész biztossággal megállapították, hogy a röpiratnak Zigány nem egyedüli szerzője, hanem egy F. J. nevű volt szerkesztő is közrejtett annak megszületésében. Baneth Sándor szerepléséből is érdekes dolgokra következtetnek. Ezen az uton keresik tudniillik a röpirat finanszírozóját. Híre jár, hogy a sugalmazással erősen gyanúsítanak egy nagyon előkelő állami tisztviselőt, sőt magának a kormányának is egy tagját.

Városi közügyek.

A közgyűlés tárgysorozata.

Hónapok óta nagyon silány közgyűléseket tartott Nagyváradi város törvényhatósága. Igazi, kánikulai közgyűlések voltak s jó alkalmul szolgáltak arra, hogy a városatyák nyugodt lelkiismerettel távolmaradjanak a városházától. Az elmúlt hónapban meg éppen másfél óra alatt végeztek nemcsak az összes kitűzött ügyekkel, hanem az interpellációkkal is.

De hát a nyárnak vége s most már a városházán is kezdetét veszi a munka. A holnap délután tartandó szeptemberi közgyűlés elé halommal hozza a városi tanács az érdekes és nagyfontosságú ügyeket.

Természetesen politika nélkül nem volna egész a közgyűlés.

Ezuttal dr. Friedländer Samu, a vasárnapi demokrata gyűlés kudarcot vallott hőse visz egy kis politikát a közgyűlés elé, az általános titkos választói jogot sürgető indítványával. Jóllehet a városi tanács javaslata ezuttal mellőzni kívánja az érdemleges határozatot, a szocialistának felcsapott városatyá indítványa előreláthatólag mégis heves vitát provokál, mert vannak a törvényhatóságban mások is, akik szerint ez a legsürgősebb kérdése ma az exlex-ben uszó országnak.

A közgyűlés tárgysorozata különben a következők:

Nagyváradi város törvényhatósági bizottságának 1905. évi szeptember hó 14-ik esetleg következő napján, mindenkor délután 3 óraker a városház közgyűlési termében tartandó ülésén a következő ügyek fognak tárgyalatni:

1. A polgármester jelentése az előző havi közigazgatás állapotáról.
2. A tanács javaslata a m. kir. belügyminiszter urnak a sztrájkok és bojkottoknak viss major gyanánt leendő elismerésére vonatkozó leirata tárgyában.
3. Dr. Friedländer Sámuel thb. tag indítványa az általános titkos választói jog tárgyában.
4. A tanács javaslata Rácz Kálmán és neje kártalanítási ügyében.

5. Ugyanannak javaslata Hajnal Arpádné kártalanítási ügyében.

6. Ugyanannak javaslata a Lakatos u. sarkán keletkezett házhely eladása ügyében.

7. Ugyanannak javaslata Körösi Arpád és neje kártalanítási ügyében.

8. Ugyanannak javaslata Pollák Ignác és neje kártalanítási ügyében.

9. Ugyanannak javaslata Mayr Sándor kártalanítási ügyében.

10. Ugyanannak javaslata Karkusz Sándorné kártalanítási ügyében.

11. Ugyanannak javaslata Berger Gyula kártalanítási ügyében.

12. Ugyanannak javaslata Markovits József kártalanítási ügyében.

13. Ugyanannak javaslata Hosszu Kelemen és neje kártalanítási ügyében.

14. Ugyanannak javaslata a Szent László-hidtól a Parabek-féle gátig tervezett állandó körös-partfal felépítése ügyében.

15. Ugyanannak előterjesztése a volt püspökségi magtár telekből visszamaradt s iskola céljaira nem szükséges telek résznek eladása tárgyában.

16. Ugyanannak javaslata a Szilágyi Dezső. Uri és Szigligeti utcák végleges csatornázásának elkészítése iránt.

17. Ugyanannak javaslata a váraljai orth. izr. templom megettéi közterület eladása céljából megtartott árverés eredménye tárgyában.

18. Ugyanannak javaslata Rózenberg Izsó által a váradvelencei parton ipartelepének kibővítésére kért közterületnek az átengedésére nézve.

19. Ugyanannak javaslata Jelinek Ferenc kertész által a honv. huszár laktanyával szemben ipar telepének kibővítése céljából kért terület átbozsájtására nézve.

20. Ugyanannak javaslata Szacsavay-utca járdájának elkészítése iránt dr. Altmann Jakab és társai törvényhat. biz. tagok részéről beadott indítványaira vonatkozólag.

21. Ugyanannak javaslata Hillinger Lipót által a »Fekete sas« szálloda bérének leengedése iránt beadott kérelmére vonatkozólag.

22. Ugyanannak javaslata a Zöldfa alatti 2-ik számú bolt bérlőjének csödbe jutása folytán a bolt további értékesítésére nézve.

23. Ugyanannak javaslata Moskovits Miksa által a Fő utcán foganosítandó építkezés folytán a köztérhez csatolt terület kártalanítására nézve.

24. Ugyanannak javaslata dr. Lázár Aurél nagyváradi lakos által az általa foganosított építkezés folytán elfoglalt közterület kártalanítási árának mérséklése iránt beadott felebbezésre vonatkozólag.

25. Ugyanannak javaslata Rezső István nagyváradi lakos által bel-tisztító és szárító telep céljaira átengedni kért közterületre nézve hozott s elutasító tanácsi határozat ellen beadott felebbezésre nézve.

26. Ugyanannak javaslata a költségvetések, zárószámadások és vagyoneletrának szerkesztése tárgyában kiküldött bizottság előterjesztésére vonatkozólag.

27. Ugyanannak előterjesztése a városi házi pénztár 1905. év. augusztus hó 31-iki állapotáról és a szükségessé vált póthitel engedélyezéséről.

28. Ugyanannak javaslata a központi alap 1903. és 1904. évi zárószámadásaira vonatkozólag.

29. Ugyanannak javaslata Balogh Döme nagyváradi lakossal iskolai helyiség bérletére kötött szerződés meghosszabbítása tárgyában.

30. Ugyanannak a javaslata dr. Okolicsányi Zoltán ügyvéd budapesti lakossal Össi-ig. terjedő vonal szakasz építése folytán szükséges területek használata tárgyában kötött szerződésre vonatkozólag.

31. Ugyanaz a m. aszfalt részvénytársasággal Fő-utca Bémertér és Szent János-utca burkolására megkötött szerződést beterjeszti.

32. Ugyanaz Incze Lajos és társa czegegél a villamos telepen elhelyezendő áramátalakító alapozására a kapcsoló tábla nagyobbítására s az acumulator épület felépítésére kötött vál-

latali szerződést jóváhagyás végett beterjeszti.

33. Ugyanaz Kepes Samuval a Gilányi korcsma bérletére kötött szerződést jóváhagyás végett beterjeszti.

34. Ugyanaz özv. Nagy Mártonnéval a Schlauch téren levő kioszk bérletére kötött szerződést jóváhagyás végett beterjeszti.

35—38. Fizetési előlegek.

Erről a törvényhatósági bizottság t. tagjait tisztelettel arról értesitem, hogy a tárgysorozatba felsorolt ügyiratok a közgyűlést megelőző napon bárki által megtekinthetők.

Nagyváradi, 1905. évi szept. hó 11-én.

Dr. Istvánffy István,
I. aljegyző.

A nagyváradi függetlenségi párt és az általános választói jog.

Azzal a törekvéssel szemben, hogy az általános választói jogosultsággal a függetlenségi pártot és a koalíciót sarokba szorítsák, a nagyváradi függetlenségi párt választmánya tegnap határozottan állást foglalt. Dr. Adorján Emil indítványára a párt kimondotta, hogy az általános választói jognak, de ezt dr. Krüger Aladár indítványára megtoldotta azzal, hogy az általános választói jogot csak a magyar állam nemzeti jellegének fokozott megvédése mellett kívánja. Ez a kijelentés utját állja annak, hogy az általános választói jog kidobott jelszavával sem Istent, sem hazát nem ismerő nemzetközi szocialdemokraták, vagy a nemzetiségi izgatók malmára hajtsuk a vizet. Aki az ősi, történelmi alapokon álló nemzeti magyar államnak ellensége, az ne árthasson e hazának s ne adjuk mi magunk a fegyvert kezébe.

A gyűlést a Nép kör helyiségében tartották meg Szokoly Tamás elnöklete alatt. Jelen voltak:

Arany Sándor, Cser János, dr. Pácz Sándor, dr. Krüger Aladár, Peller Ferenc, Mátéh Sándor, dr. Stokker József, Nagy Ödön, Beczkay Lajos, dr. Adorján Emil, Balogh Döme, Nagy János, dr. Halász Lajos, Mokri János, Keztyüs János, Diósi Ferenc, Czeglédy Jeremiás, Sziládky Ernő, Katona Mihály, Fried Ferenc, Weisz Lajos, Kiss Dávid, Vicsay István, Nemes Lajos, Jakab Jakab, Németh Antal, Ramminger István, dr. Altmann Jakab, Déry János, Máthé István, Molnár János, Hann Lajos, Czeglédy Sándor, Fröhlich János, Balogh Károly, Schwarcz Izidor.

Dr. Adorján Emil kifejti, hogy egy alkotmányellenes kormány kisajátította a függetlenségi párt régi követelményét, az általános választói jogosultságot s most ezzel ellenünk akar fegyvert kovácsolni. A csütörtöki városi közgyűlésen is szóba fog kerülni a dolog. Ez alkalommal a függetlenségi párti városatyák a pártválasztmánnyal egyetértőleg kívánnak eljárni s ezért vitatják meg a kérdést a választmányi ülésen. Viszont a központot is támogatni, a vidék hangulatáról felvilágosítani kell. Határozati javaslatot nyújt be, melyben a párt azt az óhaját fejezve ki, hogy a nemzeti követelmények sérelme nélkül az általános választói jog behozatalát kívánja. (Éljenzés.)

Dr. Altmann Jakab a nemzetiségek miat kívánta az indítványban a magyar faj hegemóniáját megvédeni.

Dr. Krüger Aladár nemcsak a nemzetiségek, hanem a hazátlan szocialdemokraták részéről fenyegető veszélyek ellen is védelmet kíván. (Helyeslés.) Az általános választói jog jelszavát, mint Vázsonyi mondotta, most a burból dobták közénk. S mihelyt ez a jelszó forrása, a történelem arra tanított meg, hogy azonnal aggodalmaskodnunk kell és gondosan meg kell védenünk az esetleg veszélyeztetett nemzeti érdekeket. Ahogy a jelek mutatják, a Bécsből kiadott jelszó csakugyan ellenünk fordul s nemzetellenes elemeket léptet aktivitásba. Konkrét indítványt tesz: fogadja el a pártválasztmány Adorján javaslatát azzal a kiegészítéssel,

sztéssel, hogy a reformot csak a magyar állam nemzeti jellegének fokozott megvédése mellett óhajtja. (Zajos éljenzés.)

Dr Adorján Emil az indítványhoz maga részéről hozzájárul.

Dr Stokker József általános kérdések helyett részleteket akar megszabni. Annak adna szavazati jogot, aki magyarul írni-olvasni tud, aki bizonyos minimális terhet visel, honvédelmi kötelezettségét teljesíti.

Dr Halász Lajos: Rámutat, hogy külföldön mindenütt megszorításokkal hozták be a választói jogot. Általános, községenkénti szavazás minden korlát nélkül nálunk sem lesz behozható. E részletek azonban most nem tárgyalhatók. Lelkes szavakkal fejtegeti, hogy Adorján indítványa Krüger módosításával az igaz függetlenségi érzelmeknek teljesen megfelel s annak elfogadását ajánlja. (Zajos éljenzés.)

Dr Adorján Emil kifejti, hogy ez indítvány célja az volt, hogy 1. a közgyűlésen a függetlenségi városatyák maguk mögött tudják az egész pártot, mikor Friedländernek ebben az ügyben beadott indítványa tárgyalás alá kerül, 2. hogy a koalícióban levő függetlenségi párt a vidék hangulata felől tájékozást nyerjen.

A párt választmánya dr Adorján indítványát dr Krüger módosításával elfogadta a következő szövegben:

A nagyváradi függetlenségi és 48-as párt választmánya aggodalommal látja, hogy az általános választói jog garancia és meggyőződés nélkül való ígéretével újabb an az inparlamentáris kormány és lelkiismeretlen politikai ügyek visszaélnek és taktikáznak.

Mintthogy a polgári egyenlőségnek ez az elengedhetlen követelménye benne volt és van a függetlenségi és 48-as párt programjában; és mintthogy az általános választói jog az alkotmányvédelem és nemzeti irány megvalósulásának is egyik leghatályosabb eszköze: kijelentjük, hogy ennek a nagy reformnak megvalósítását sürgős törvényhozási feladatnak tekintjük.

Ennélfogva tisztelettel kérjük az országgyűlési függetlenségi és 48-as pártot, — amely mint az ország legnagyobb számu és súlyu pártja a reform megvalósításának legfontosabb és legilletékesebb parlamenti tényezője — hogy a nemzeti követelmények sérelme nélkül, sőt épen azok fokozottabb érvényesíthetése érdekében az általános választói jog ügyét ne hagyja illetéktelen kezekben, hanem annak komoly megvalósítása érdekében gondoskodik arról, hogy a képviselőházhoz a községenkénti, általános, titkos szavazás rendszerének a magyar állam nemzeti jellegének fokozott megvédése mellett behozatalát sürgető indítvány adassék be és az erre vonatkozó törvényjavaslat mielőbbi elkészítése céljából képviselőházi bizottság küldessék ki.

Ezt az indítványt levél kíséretében közlik Kossuth Ferenczcel.

Felolvasták ezután Friedländer indítványát; ennek indoklása gunyos közbeszólásokra adott alkalmat. A tanácsnak felolvasott javaslata úgy szól, hogy a kérdés a jogügyi bizottsághoz utaltassék.

Ezekkel szemben a 48-as párt megbízásából dr Adorján Emil a fentebbi kiegészített határozatot önálló indítványként beterjeszti s azt a közgyűlésen elfogadásra ajánlja.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Szept. 16—17. Lóverseny.

Szept. 23—25. Lövészgyelt tennisz-versenye.

Szept. 24. Ügétő versenyek a nagyváradi gyepen.

* **A villamosvasut felsővezetőke.** A villamosvasut építésével a városi vasut vállalkozója már jó előre haladt s nemsokára a felső áramvezeték elhelyezéséhez is hozzáfognak. Nagyvárad város szépészeti és közlekedési szakbizottságának legutóbbi ülésén az áramvezetőket tartó oszlopokra vonatkozólag azon javaslatban állapodtak meg, hogy a Fő-utcán s azokon a helyeken, ahol kábelek vannak, falirózákat alkalmaznak s ahol ez nem helyezhető el díszes vasoszlopok a házak fala mellett, a város többi részén pedig egyszerű vasoszlopok alkalmaztassanak az áramvezetékhez. A városi villamos vasut r. t. ez ellen előterjesztéssel élt s ebben hivatkoznak a várossal kötött szerződésükre. A szerződés szerint ugyanis csak a Sal Ferencz-utczától a Szent László-hidig kell alkalmazni, míg a többi utcákon s az egész város területén vörös fenyő vagy tölgyoszlopokat kötelesek alkalmazni. A vasutársaság azonban önszántából is nagyobb áldozatot akar hozni, mert a Szent László-téren és Bémer-téren díszesebb vasoszlopokat alkalmaz, a Fő-utcán pedig egyszerűbb vasoszlopokat, míg a város többi részein kettős T-szelvényű vasoszlopokat akar elhelyezni, tehát faoszlopokat nem alkalmaz. Ezért kéri a várost, hogy álljon el a T-tartóknak a házak fala mellé leendő elhelyezéséről és a tetőtartóktól,

* **Agyonhajszolt honvédek.** Ugylátszik, a folyton ismétlődő szerencsétlenségek dacára, a katonaságnál éppen nem kimélik a szegény legénységet. Most ismét több szegény honvéd halálát okozta a nagy hőségben erőszakolt gyakorlat. A budapesti 1. honvédgyalogezred néhány nap óta Fejérmegyében gyakorlatozott a jászberényi 2. ezreddel együtt. Tegnapelőtt délután Baracska és Martonvásár között az 1. gyalogezredből a nagy hőség következtében egy önkéntes tizedes napszúrásban meghalt. 150 honvéd megbetegedett. Azért csak tovább gyalogoltak, míg a 2. ezredből három ember dőlt ki és mindhárom meghalt. Részletek még nincsenek.

* **A villamos telep kibővítése.** A villamos vasut részére szükséges áram-szolgáltatás, a vízvezeték üzemének villamos erőre való átvitele, továbbá a folyton szaporodó magánvilágítás ellátása Nagy-Várad város villamos telepének mielőbbi kibővítését tette szükségessé. A város meg is rendelte a 900 lóerejű vagy gőzgépet s a szükséges átalakító-telepet. A belügyminiszter a város törvényhatóságának a kibővítésre vonatkozó határozatát, valamint a szükséges folyószámla költsön felvételét jóváhagyta, illetve engedélyezte. Most már csak a Gancz-égen áll, hogy a megrendelt gépeket a kikötött határidőre szállítsa.

* **Az asztaltársaságok jövője.** Gróf Tisza István tavaly, mint belügyminiszter nagyon megharagudott az asztaltársaságokra. Ki akarta őket irtani. Elrendelte, hogy annak az asztaltársaságnak, a mely karácsonkor egy-két szegény gyermeket felruház, már alapszabályokat kell csinálnia, azoknak pedig, akik a barátainak egy pár korona kölcsönt is adnak, be kell magukat jegyeztetni a kereskedelmi és váltótörvényességnek. Amikor a főváros a miniszter rendeletét végre akarta hajtani, akkor tapasztalta, hogy mennyi zavart és ok nélkül való zaklatást okoz a miniszter rendelete. A tanács főtitára a belügyminiszter visszavonta a tavalyi rendeletet s megengedte, hogy az asztaltársaságok a jövőben is alapszabály nélkül élhessenek.

* **Vége a nagyvásárnak.** Tegnap véget ért a nagyváradi országos vásár. A hétfői nagy sokadalomnak tegnap már alig volt nyoma, a piacterek a heti vásárok képét öltötték ma-

gukra. A nagyvásár forgalma, mint halljuk, elég jó volt, csak az állat vásár nem felelt meg a várakozásnak. Az iparvásár is elég mozgalmas volt, de azért a nagy kínálat mellett, iparosainkra gyér volt. Különösen az árak rendkívül nyomottak voltak. A pénz nagyon szükibe van a vidékieknél is s bevásárlásaikat csak a legszükségesebbekre szorították.

* **A háziözred hazaérkezése.** A Lippa környékén lefolyt gyakorlatról ma szerdán érkezék haza a nagyváradi 37-ik házi gyalogezred. Az ezredtörzs, az 1., 2. és 3. zászlóalj a tartalékosokkal együtt este 7 órakor a 4. zászlóalj pedig éjjel 11 órakor érkezék meg vonaton a nagyállomásra. Gondolhatni, mily örömmel jönnek derék katonáink haza a fáradságos utról, bár az aggodalom ott ül az arcokon, hogy vajjon mikor engedik őket haza akáczlombos falujukba, mennyivel toldják meg a szolgálati időt amiatt az áldatlan politika miatt.

* **Az olaszországi földrengés.** Rómából jelentik hogy a földrengés által elpusztított községek lakossága végre megnyugodott és lassan-lassan visszatér lakóházaiba. A hatóságok által szervezett segélyakciót, ugyszintén a katonai csapatok munkáit, kik valóságos önfeláldozással vettek részt a mentés munkájában, siker koronázta. A királynak és Ferariss miniszter jelenléte is nagyban hozzájárult a szerencsétlenül jár lakosság felbátorításához. Majdnem az összes hallottak el vannak temetve. Ez idő szerint a leginkább elpusztult községekben sátrakatt állítanak fel a lakosság részére. Monteoneben és környékén a hallottak száma 309. A szerencsétlenség által leginkább sújtott községek melletti tavakban és folyómedrekben a víz a nagy szárazság dacára emelkedett. Viktor Emánuel király tegnap délután Priatico, San Leo, sán Congtantino és Aéngrí községeket látogatta meg. A rossz utak miatt a király és Fermaris miniszter az utat gyalog voltak kénytelenek megtenni parasztnak csapatai által kísérvé.

* **Játék a fegyverrel.** Szabó Károly sarkadi 16 éves legényke rozsdás revolverével játszott, véletlenül elsült s Buzi Albert pajtását eltalálta. A golyó Buzi hasába furódott. Súlyos sérülésével beszállították a gyulai közkórházba.

* **A vénasszonyok nyara.** A kánikulában uralkodott rekkenő hőségben azzal vigasztaltuk önmagunkat is, most is, hogy nem tart soká. Szeptemberben biztunk, hogy hoz egy kis hűvös időt, annál inkább, mert egyszerre úgy lehült a levegő a hónap elején, hogy már a fűtött szobára gondoltunk. Azonban újabb csalódás ért bennünket, szegény halandókat. A vénasszonyok nyara valósággal dühöng a versengésben, hogy lefőzze a kánikulát. Két hét óta rekkenő hőség van ismét s éppen nem mutatkozik valami előjele, hogy egyhamar megszabadulunk a tikkasztó hőségtől. A meleg mellett a másik veszedelem az iszonyu por, amely előnti az egész várost. A városi tanács azonban nem tartja szükségesnek az utcák locsolását. A községekben a forróság és szárazság mellett még óriási bajt okoz a vízszükség. A megye igen sok községében nincsen még ivóvíz sem. A szomszédos Hegyközszáldobágy községben még a csordakut vize is kiapadt, alig van a fenekén némi víz. Most egy új kutat ásatnak, hogy a vízhiányon segítsenek.

* **Nagy vasuti szerencsétlenség New-Yorkban.** Egy newyorki távirat jelentése szerint az ottani magas-vasuton tegnap nagy szerencsétlenség történt. Egy vonat, amely zsufova volt munkás néppel, nagy sebességgel rohant a házak mellett, három emelet magasságban a harmadik arena felé. Egyszerre téves váltóállítás következtében kisiklott. Az

elül lévő motoros kocsit sulyánál fogva megmaradt a pályán, de a második kocsit, mely telve volt utasokkal, lezuhant a mélységbe. A harmadik kocsit csak úgy menekült meg a lezuhanástól, hogy beleütközött egy ház erkélyébe, azután megfordult és két ház közé ékelődött. A szerencsétlenség színhelyén borzasztó jelenetek folytak le. A második kocsit meggyuladt s a benne levő utasokat szürnyű félelem fogta el. 15 utas meghalt, 50 veszedelmesen megsérült.

* **Lopások.** *Salgó* Gizella városi gépirónő panaszt emelt a rendőrségnél délután öt órakor a Feldman féle uszodában 26 korona készpénzt, zsebkését, 3 kulcsát és zsebkendőjét ellopták. — *Merész* Lipót sütősegéd 7 korona értékű ezüst szipkáját ellopták. Káros Schvartz Ferencz sütő segédre gyanuszkodik. Mindkét lopási ügyben a rendőrség a nyomozást megindította.

* **Időjelzés.** A magyar királyi központi meteorológiai intézet időjelzése szeptember hó 13-ára: *hűvösebb, nyugaton elvélve csapadék.*

x **Dóra-crém** a legjobb pattanások, szeplő, sömör és napégetés ellen ára 1 kor. *Dóra-szappan 70 fillér,* készíti „Kigyó-gyógyszertár” Nagyvárad, Bémer-tér. Telefon: 431. szám.

x **Zeneestély.** Ma, szerdán este a Royal-kávéházban a napokban Tátra-Füredről hazakerkezett *Bebe* Károly zenekara hangversenyez válogatott műsorral.

x **Sok pénzt takarít,** ha mindennemű vásznat, ágyneműt, paplant, takarót, női és férfi fehérneműt közvetlenül gyárakból rendel. *Kereskedelmi iroda Budapest, Kerepesi-ut 65. I. em.*

Pannonia étterme és téli kert.

Első minőségű **Dréher-féle KORONA-SÖR,** termelőktől beszerzett **kitünő BOROK;** továbbá izletes villás-reggeli **zóna szerint is kiszolgálva 20 fillérért.**

Tisztelettel

KARNER GYULA vendéglős.

Iskola év kezdetére!

Gyermekek felruházására **kalapok, cipők, fehérneműk, keztyűk, harisnyák stb. feltűnő olcsón**

FÁBRY TESTVÉREK Fő utcai keresztény áruházában szereshetők be.

Ugyanott 2 fiatal segéd és 2 tanuló felvétik.

Z E N E.

A nagyváradit zenekedvelők egyesülete által létesített és fenntartott nyilvános zeneiskola igazgatósága felhívja azokat, akik az iskolába már beiratkoztak, de más tanintézetnek is rendes tanulói, hogy a zeneórák alkalmas megállapítása és beosztása végett vele rendes tanulmányi órarendjüket közöljék. Továbbá felkéri azokat, akik a zeneiskolába beiratkozni szándékoznak, hogy ezt minél előbb megtegyék s egyszersmind esetleges tanítási illetve tanulási órarendjüket is bemutassák. Értesítjük egyúttal a zeneiskola iránt érdeklődőket, hogy annál a most következő tanévben Kürti István gondnokaművész megkezdte működését mint zenetanár, amely minőségben már

a szászvárosi zeneiskolánál is kiváló eredményel működött. Kürti önerejéből, istenadta művészi tehetségével s aczélos akaratával küzdött ki magának már most is jóhangzásu nevét. S nem csak ügyes zenész, virtuoz cello játékos, hanem egyébként is sok oldaluan képzett, megnyerően szerény modoru uri ember. Hozzá nyelvből, szívből magyar, Nagyvárad szülötte. Tehát úgy az ő, valamint Mazalik és Resch tanárok már ismert működése elegendő kezesség a helyes irányu zenei tanításra.

Igazságszolgáltatás.

Két királlysértés Egyikkel *Varságh* Zoltán dr budakeszi gyógyszerész, volt függetlenségi képviselőjelöltet vádolták amiatt, hogy a békésmegyei Szeghalmon 1905. január 7-én tartott kortesbeszédében állítólag ilyen kifakadásokra ragadtatta volna magát:

— *Megbocsájtottuk a királynak, hogy a jó hazafiakat 1849-ben fölakasztatta — és erre mégis esküszegéssel felelt. De ez nem is csoda, mert már öreg ember, talán elhomályosult az elméje, így gazember tanácsosai könnyen rávehetik mindeure.*

Varságh ügyében tegnap volt a főtárgyalás a nagyváradit törvényszék második büntető tanácsa előtt. A beidéztet tanuk közül *Bencze* János községi jegyző, *Grósz* Mátyás dr, szeghalmi ügyvéd, *Nagy* Sándor csendőr terhelőleg vallottak. Míg *Erdélyi* Sándor anyakönyvvezető, *Nussbaum* Károly dr járásorvos, *Klauszovtzer* Miksa adóügyi jegyző, *Mező* Sándor, *Pipó* István, *Nyirgecz* János, *Z. Elek* Bálint, *G. Tóth* Bálint, *Gyáni* András, *Zsadányi* Gábor és *Csák* Sándor földművesek, valamint *Gálffy* Kálmán unitárius lelkesztanító azonban mentő tanuk voltak, akik az inkriminált kifejezést nem hallották.

A bíróság *Bakonyi* Samu dr orsz. képviselő tartalmas védőbeszéde után *Varságh* Zoltán drt fölmentette a királlysértés vádjá alól.

*

A másik királlysértési pör főszereplője *Aron* János kislakai parasztember, aki elkeseredésében azt találta mondani, hogy:

— Még maga a király is *tolvaj*, nem tördök a néppel.

A tanuk ma beigazolták, hogy a vádbeli cselekmény megtörtént. *Aron* Jánost 14 napi fogházra ítélte a bíróság. Elítelt főlebbezett.

TÁVIRATOK.

A kormány lemondott.

Budapest, szept. 12. (Saját tud. táv.) *Fejérváry* benyújtotta a királynak a kabinet lemondását. A korona a lemondást elfogadta.

Kossuth és Andrássy a királynál.

Budapest, szept. 12. (Saját tud. táv.) A Magyarország hiradása szerint *Kossuth* Ferenczet szombaton, *Andrássy* Gyula grófot pedig vasárnap fogadja kihallgatáson a király.

A Zigány Zeysig ügy.

Budapest, szept. 12. (Saját tud. táv.) *Zigány* Árpádot a főkapitányság egyik első emeleti czellájában tartják gondos őrizet alatt. A rendőrség a legszélesebb körű nyomozást folytatja, hogy kideríttesse, kik voltak fogás megbízói.

Fekete József, régebben a Magyar

Szalonn volt felelős szerkesztője, akiről hire járt, hogy a kormány nevében *Zigány*nál a röpiratot megrendelte *vakmerő hazugságnak* jelenti ki azt az állítást mintha neki a röpirat megjelenéséről előzetes indomása lett volna.

Bánffy is nyilatkozik a kérdésben egyik képes esti lap munkatársa előtt, kinek azt mondta, hogy az *Ujság* hire mintha *Zigány* neki bizalmas embere lett volna, nem felel meg a valóságnak. *Zigány* egy ideig tagja volt az *új párt*nak de vele szorosabb összeköttetésben egyáltalán sohasem állott.

Az osztrák képviselőház ülése.

Bécs, szeptember 12. A *Neue Freie Presse* értesülése szerint az osztrák képviselőház 26 án rövid ülészakra ül össze.

Az oktroá.

Budapest, szept. 12. (Saját tud. táv.) A sajtó egy részét bejárta az a hír, hogy a kormány a választási jog ügyében oktroát lervez. A M. T. I. koholmány-nak nevezi az ily természetű híreszteléseket.

Passzív ellenállás.

Budapest, szept. 12. (Saját tud. táv.) Ma *Máramaros* megye mondotta ki a passzív ellenállást. Adót nem fizet, ujonczot nem állít. Önkéntes jelentkezőket és fizetőket figyelembe nem vesz.

Az aradi kamara.

Budapest, szept. 12. (Saját tud. táv.) *Lányi* igazságügyminiszter megsemmisítette az aradi ügyvédi kamara határozatát, amelylyel kimondotta, hogy *Lányit* nem üdvözli.

Ezt a határozatot az igazságügyi ügyvivő most megsemmisítette. A kamara egyszerűen irattárba helyezte a megsemmisítő leiratot. Emellett újabb határozatot hozott és azt terjesztette föl *Lányi*hoz.

A helyzet Tokióban.

London, szeptember 12. (Saját tud. táv.) Tokióból jelenti az *Daily Telegraph*, hogy az *Asahi* kivételével, mely lázító cikkeket közölt, az összes lapoknak megengedték, hogy újra megjelenhessenek.

Orosz-japán szövetség.

Budapest, szept. 12. (Saját tud. táv.) Berlinből jelentik, hogy a szövetség barátai mindkét részen egyre növekszenek. Emellett úgy Orosz, mint Japán hivatalos körök merően ellene vannak a szövetségnek.

REGÉNYCSARNOK.

Szomszéd kisbojtárja.

6.

— Elbeszélés. —

Írta: Akhandesz István.

Jaj! az az est csak ne jutna eszébe mindég azon gondokozik, azt hiszi szét szakad a feje megbolondul.

Hiába, Klárit is, meg ötöt is, elfogta akkor vafami gyengeség.

A tartós meleg után borongósra vált az idő, eső lesz bizonytal mert ugyancsak szólnak a békák, szorult, fulladt a levegő. András unottan ballag a birkái után, meg-meg áll s bámul

a semmisségbe órahosszat észre sem veszi hogy egy karcu leány lepózik a háta mögé s ova-
tosan be fogja szemeit.

Hah! — milyen ilyedten fordul meg And-
rás mintha kigyó ért volna testéhez — Magda
állt háta megett.

— De megijedtél András! — nem vár-
tál tudom?

— Nem vártalak — nem vártalak! — Hát
minek is várakozna rád ilyen magam forma
szolga legény? — Te uri dámának készülsz,
— tudom, ne tagad, az egész falu beszéli a
nyelvére vett beneteket. Egyebet se hallok
csak a «Sőregy urfi meg a Csapó Magda,» —
dallba foglalnak benneteket.

— Szerettelek Magda, — nagyon szeret-
telek, de nem állom az utadat ha olyan nagyon
szereted az urfiit, — hát legyél vele boldog.

— Beteg vagy te András! — úgy le vagy
soványodva, mi bajod?

— Régen nem láttalak — elfelejtettél. —
Oszt' minő furcsán beszél hisz tudtad, hogy az
aratókkal voltam kint a tanyán, nem is voltam
a faluba, nem találkozhattam Tihámmal.

— Nem ugy-e? — Kap szavába András, —
lát ki járt a «sárkutra vizért? — Osztán mit
keresett mindég arra Tihámér urfi? — Ne
tagad tudom!

— Nem tagadom András, — nincs mit,
sőhajtott szomoruan Magda — Ne bánstsd a
Sőregy urfi! szegény szerencsétlen ő is mint
én, — mert én már igazán az vagyok. — Nem
igaz egy szó se András amit beszélsz, nem az
a bajod neked, hogy én más szeretek. — Talán
nem látok a lelkedbe azt gondold? — Tudom,
— szeretnéd, ha valami botrányosságot tudnál
rám, — oszt' elhagyhass.

— Ne félj András! — Nem leszek utadba,
ne gondold velem, én szegény lány vagyok,
nincs semmim. — kenyeret is kegyelemből
eszek. — Ne takarózz velem, mintha én volnék
a hibás — Istenem úgy fáj ez nekem!

— Mond meg szemembe, hogy nem sze-
retsz aztán meg van, találtál nállam — szebbet,
gazdagabbat.

— Nem igaz! — Kapta fel fejét András.
— Ha-ha-ha — nevetett tel fájón Magda
s szép halvány arczával egész közel hajolt a
legényhez. — András! — ugyan mit keres az
a virág kalapod mellett?

— Me . . . melyik — kapott ijedten
kalapjához András s az áruló virágot hirtelen
kitépte onnan. Magda megfogta kezében a
virágot.

— Nebántsd — nebántsd! Hagyd ott,
jó helyen van az. — Több jussa van annak
már, ki oda tűzte, mint nekem. — Meg
mondta Klári, hogy te is szereted, Józsa Terke
még más is mondott! Ne gondold, hogy
átkozlak. Nem, nincs semmi jussom. Vissza
adom a szavadat András áldjon meg az
Isten! legyél boldog.

— Csak egyet kérek tőled András!
Legyünk ezután úgy, mintha nem lett volna
semmi ösmeretség köztünk. — Nem akarok
tudod utjába lenni Klárinak, ha én nem
lehetek boldog, legyen ő az, jó lány, hát meg-
érdemli. Ne legyek én gáncs ő előtte, hisz a
szülei engem úgy szedtek fel . . .

— Isten áldjon meg András! ne gondolj
rám többet.

Nem tudott többet mondani a lány, majd
megszakadt a szíve, sietve távozott,
(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határideje.

Budapest, szept. 12.

Buza okt. — — — —	15.76
Rozs okt.-re — — — —	12.80
Tengeri április 1906. — —	16.40

Zab ápr. ra — — — —	12.14
Repeze aug.-ra — — — —	24.90

Értéktözsde.

Budapest, szept. 12.

Oszták hitelrészvény — — —	669.25
Magyar hitelrészvény — — —	782.75
Leszámitoló bank — — —	474.—
Rimamurányi — — — —	588.—
Oszták-m. államvasuti részvény	675.—
Közuti vasut — — — —	572.—
Városi villamos vasut — — —	314.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1905 szept. 12-én.

Magyar aranyjárdék 4% — — —	1.16
Magyar koronajárdék 4% — — —	96.80
Magyar koronajárdék 3½% — — —	87.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	97.—
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	97.50
Magyar nyereséj sorsjegy-kölcsön — — —	221.—
Titza-szab. és szegedi sorsjegy-kölcsön — — —	166.—
Oszták járdék papirban — — — —	100.30
Oszták járdék ezüstben — — — —	101.20
Oszták járdék aranyban — — — —	119.50
Oszták korona járdék — — — —	100.70
1860. oszt. államsorsjegyek — — — —	158.—
Oszták-magyar bankrészvény — — — —	16.35
Magyar hitelbank részvény — — — —	786.50
Oszták hitelbank intézeti részvény — — — —	67.725
Oszták-magyar államvasuti részvény — — — —	678.50
20 frankos arany (Napolendor) — — — —	19.10
Német birodalmi márka — — — —	117.47
London vista — — — — — — — —	239.97
Páris vista — — — — — — — —	95.35
20 márkás arany — — — — — — — —	23.48

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

Legujabban kiadott fehérnemű árjegyzékemet és vászonminta gyűjteményemet kívánatra
ingyen és bérmentve küldöm

ALAPITTATOTT 1858.

ALAPITTATOTT 1858.

IFJ. KOHN SÁMUEL

női-ruha- divatáru, vászon- és szőnyeg-áruháza

Interurban 54.

Nagyváradon, Bémer-tér

Interurban 54.

A n. é. közönség szives tudomására hozom, hogy ez évben különös gondot fordítottam áruházam-
ban a méterenkinti eladásra. Ezt azáltal érhettem el, hogy minden cikkből, u. m.: **angol és fran-
czia ruhakelmék, bluz és ruha selymek, valamint ruhadiszek flanel és barchetekből a
szokottnál nagyobb választékban** szerezttem be és így **rendkívül jutányos árban** bocsátom el-
adásra.

Nagy választékban érkeztek kész **confectió modellek** és bluzok a legolcsóbbtól a legfino-
mabb kivitelig.

Egyidejűleg **vászon, fehérnemű, szőnyeg és függöny-osztályomat** tetemesen **megna-
gyobbítottam**, úgy, hogy a versenyt bármely fővárosi czéggel minden tekintetben felvehetem.

Magamat a n. é. vevőközönség szives pártfogásába ajánlva, vagyok

kiváló tisztelettel:

Ifj. Kohn Sámuel

Nagy szőnyegmaradék kiárusítás.

Szővet-, selyem-, flanel- és barchet mintákkal készséggel szolgálók.

Valódi perzsa-szőnyegeket óriási választékban.

Új üzlet.

Tisztelettel van szerencsém értesíteni a mélyen tisztelt vevőközönséget, hogy helyben a

Fő-utczán
ujjonnan épült Stern-palotában, a Széchenyi-szállodával szemben egy

fűszer-, csemege-üzletet nyitottam.

Hol is mint városunkban jelenlegi vállalatom hézagot pótló intézmény, amennyiben főelvem a legkisebb bevásárlásnál is a nagybani árakat alkalmazni a legfinomabb elsőrendű áruk és pontos előzékeny kiszolgálás, amidőn is kegyes támogatásukért esedez

mély tisztelettel:

Blaha Istvánné.

Helybelyi megrendelések azonnal házhoz küldetnek, vidékiek díjtalan csomaglással vasúthoz szállítva.

Tisztításhoz csak

Globus
tisztító kivonatot

használjunk.
Legjobb tisztítószer
a világon

Kiadó lakás.

A Nagypiacz-téren, Mandel-féle házban 4 utczai szoba s a hozzá tartozó melék helyiségekből álló emeleti lakás **1905.**

november 1-re kiadó.

Értekezhetni a »Polgári takarékpénztárnál« Kossuth-utczá 4 szám. 1262.

HIRDETÉSEK

jutányos árban
felvételnek
a

„TISZÁNTUL“
kiadóhivatalában.

Vezérszó: Minden darab szappan a Schicht névvel, tiszta és ment káros alkatrészekből.

Jótállás: 25.000 koronát fizet Schicht György cég Aussigban bárkinek, aki bebizonyítja, hogy szappana a »Schicht« névvel, valamely káros keveréket tartalmaz.

SCHICHT-szappan!

(„Szarvas“ vagy „kúlc“ szappant)

Megtakarít pénzt, időt és fáradságot.
A ruhát kiméli és megóvja. 1227. b.

Mindennemű ruha és mosási módszer részére a legjobb és legolcsóbb

Hófehér ruhát ad. A színeket emeli, fénylővé és világossá teszi.

A vásárlásnál különösen ügyeljünk arra, hogy minden darab szappan »Schicht« névvel és a »Szarvas« vagy a »kúlc« védjeggyel legyen ellátva.

A

„Nagyváradai Hitelbank“

(Kossuth Lajos-utczá 10. sz.)

házak és földbirtokokra 10—50 évi időtartamra a legolcsóbb kamattal és a legelőnyösebb feltételek mellett

törlesztéses

jelzálogkölcsonöket

nyujt,

amelyeket a legrövidebb idő alatt fo-

lyósít. Kölcsonkérő részről hiteles telekkönyvi kivonat, kataszteri birtokiv és esetleg községi becsü-bizonyítvány mutatandó be. Drágább kamatozású kölcsonöket bélyeg és

illeték-mentesen convertál.

Elfogad betétkönyvecskékre és folyó számlára:

6 hóig elhelyezett összeg után **5°-os** kamatot fizet

Előnyös feltételek mellett leszámítol váltókat

Értékpapírok, ékszerek és terményekre

előleget ad.

Az igazgatóság.

H i r d e t m é n y.

Biharmegyei Takarékpénztár zálogháza

szeptember hó folyamán

árverést tart.

Felkéretnek a zálogjegy tulajdonosok jegyeik rendezésére.

Biharmegyei Takarékpénztár